

Kleinschalig koken op woonzorgboerderij De Hagert

Eten uit eigen tuin

Veel activiteiten zijn gericht op eten en een deel van de groenten en het fruit komt uit eigen moestuin. Weinig kans op ondervoeding bij woonzorgboerderij De Hagert in Wijchen, waar de buitenwereld nooit ver weg is en de omgeving een paradijselijke rust uitademt.

door Frank Pol

De dauw die over de akkers ligt, lost langzaam op in de warmte van de zon. In de verte, flauw zichtbaar in het waas van vochtige lucht, het silhouet van de dorpskerk van Leur. Een paard in de wei spitst de oren bij de nadering van vroege wandelaars. Op het erf van de monumentale boerderij, naast de moestuin met de grote glazen kas, komt het leven op gang: iemand sjouwt met voer voor de beesten, een hoogbejaarde tractor krijgt een wasbeurt, pluimvee scharrelt rond. Het tafereel ademt een paradijselijke rust.

Precies de woonomgeving die projectleider *Bernadette Baaijens* van woonzorgboerderij De Hagert wilde bieden aan mensen met een verstandelijke beperking en dementerende ouderen. In De Hagert wonen twaalf mensen uit de eerste groep en achttien uit de tweede: dertig bewoners verspreid over vier appartementen en vijf groepswooningen. Daarnaast maken nog eens ruim twintig mensen uit de regio gebruik van de dagopvang.

Zestig personeelsleden plus nog eens zestig vrijwilligers houden het geheel draaiende. Nu, ruim een jaar na de opening, blijkt de belangstelling van de buitenwacht dermate groot dat een 'werkbezoekendag' moest worden ingesteld met rondleidingen van twee uur. Begrijpelijk, want de zorg die in De Hagert wordt verleend is in meerdere opzichten uniek. Daarbij springt vooral het begrip *ontschotting* in het oog: dementerende ouderen en mensen met een verstandelijke beperking worden niet als aparte groepen gezien en obstakels tussen bewoners en buitenwereld worden stelselmatig geslecht. De

De bereiding van de maaltijd is bij De Hagert in handen van speciaal daarvoor aangestelde 'kookhulpen'

Hagert heeft een open karakter, de buitenwereld is nooit ver weg. Zo hebben dorpsbewoners een volkstuintje dat grenst aan de tuinen waar gehandicapten en ouderen werken. Ook is De Hagert vrij toegankelijk voor fietsers en wandelaars, die in de ontmoetingsruimte terecht kunnen voor een kopje koffie. Die ontmoetingsruimte wordt beheerd door bewoners, samen met vrijwilligers. De bewoners op hun beurt zorgen voor elkaar. Zo schenken verstandelijk gehandicapten 's avonds koffie bij dementerende ouderen.

Kookhulpen

'Wonen als thuis' is het uitgangspunt, ook als het om eten gaat. Dat blijkt uit de samenstelling van het menu, waarbij de dementerende ouderen met hun voorkeur voor aardappelen, groenten en vlees zich opmerkelijk genoeg minder gekkigheid laten aanleunen dan hun verstandelijk beperkte medebewoners, die vaker kiezen voor pizza, pasta of rauwkostsalade. Dat blijkt ook uit het tijdstip waarop de warme maaltijd wordt gebruikt. Tussen de middag voor de ouderen, 's avonds voor de mensen met een verstandelijke beperking.

De bereiding van de maaltijd is bij De Hagert in handen van speciaal daarvoor aangestelde 'kookhulpen'. Medewerkers die allemaal voldoen aan wat Bernadette Baaijens het 'juiste competentieprofiel' noemt en die niet alleen snappen hoe belangrijk welzijn is maar daar ook naar handelen door de wensen van de bewoners serieus te nemen. 'Ja, tenzij' is hier het motto. De bewoners kunnen zich dan ook zoveel mogelijk vrij over het terrein bewegen. Ze kunnen bijvoorbeeld zelf een krop sla uit de tuin gaan pakken. Of er even tussenuit om een sigaretje te roken of een krantje te lezen.

De kookhulpen bij De Hagert zijn onveranderlijk huisvrouwen. Eén van hen, *Betsie Arts*, legt uit dat dagelijks koken – in haar geval voor een gezin met twee kinderen – méér dan alleen de broodnodige ervaring oplevert achter de pannen. 'Huisvrouwen

zijn gewend te letten op variatie en op wat gezond is,' zegt ze. 'Ze zullen bewuster kiezen voor lichte kost en voor halfvette producten. En ook beter op aanbiedingen letten. Daar komt bij dat je makkelijker open kunt staan voor suggesties van de bewoners om een bepaald gerecht net even anders te bereiden.'

Hollandse pot

De organisatie van de maaltijden verloopt volgens een vast stramien. Arts kookt vijf dagen per week. In het weekend neemt een verzorgende haar taak over. Ze heeft per bewoner een budget van vijf euro per dag, te besteden aan ontbijt, warme maaltijd en de broodmaaltijd-met-soep die 's avonds op het menu staat. Elke donderdag overlegt ze met de bewoners – de folder met aanbiedingen bij de hand – wat ze de komende week zullen eten. Daarbij leggen de bewoners een meegaande houding aan de dag.

'Zeggen ze: 'Alles is wel goed'', dan probeer ik ze toch tot een keuze te verleiden door hen verschillende mogelijkheden voor te houden,' zegt Betsie Arts. 'Maar is eenmaal de keus voor bijvoorbeeld bloemkool gemaakt, dan hoef je het niet in je hoofd te halen de mensen stampot voor te zetten. Ze laten zich niet foppen.'

De boodschappen komen van één leverancier, een supermarkt uit het nabij gelegen Winssen, die een eigen slagerij en bakkerij heeft en driemaal per week aan huis bezorgt. Bij De Hagert houden ze de kwaliteit van het geleverde scherp in de gaten. Verschrompelde sperziebonen gaan onverbiddeijk terug naar de leverancier.

Een blik op de menuplaning verraadt de uitgesproken voorkeur voor Hollandse pot: hutspot met rookworst, spruitjes met

drumsticks, spinazie met slavinken. Een rondgang langs de verschillende koelkasten levert een bonte oogst aan extraatjes op: witte wijn, advocaat, cake, zelf gemaakte appeltaart. Bovendien zijn veel activiteiten gericht op eten. De bewoners

>

'Is eenmaal de keus voor bijvoorbeeld bloemkool gemaakt, dan hoef je het niet in je hoofd te halen de mensen stampot voor te zetten. Ze laten zich niet foppen'

stoven peertjes, ze leren appelflappen maken of koekjes bakken – die ze vervolgens voor een deel verkopen aan passanten. Of ze helpen mee in de moestuin, die straks weer groenten en fruit oplevert.

Schoon op

Het is elf uur 's ochtends. Een ruime, lichte L-vormige woonkamer met veel glas en openslaande deuren naar een terras. Uitzicht over weiland en bos dat honderden meters ver reikt. De herten, vossen en konijnen houden zich schuil, maar binnen nemen een cavia en de goudvis Elvis de honneurs waar. Verzorgster *Wilma van Hooren* schenkt koffie. Betsie Arts doet pogingen een bestellijst voor de supermarkt in te vullen, daarbij gehinderd door bewoner Cor, die haar hand stevig vastpakt en steeds verklaart met haar te willen gaan wandelen. Een wens die nog nauwelijks is uitgesproken of hij ontglipt Cor. Zo aanstonds is het alweer tijd voor de 'jachtschotel' van aardappel, ui, verse worst en wortels. De meeste bewoners zitten al aan tafel, de blik op verwachtingsvol. Een enkeling leest de krant en voorziet die van commentaar, op z'n Maas en Waals met veel 'wa's' op het eind van de zin.

Alleen mevrouw Hermans ontbreekt. We treffen haar in de kas. Ze is hier niet in de eerste plaats voor de verzorging van het zaaigoed. 'Even weg van de club. Ik kom nu elke dag kijken of er nog geen ooievaars te zien zijn,' zo verklaart ze. En uit de walm van sigarettenrook die de bezoeker bij binnenkomst in het gezicht slaat, blijkt een en ander uitstekend te combineren

met de inname van nicotine. Hermans heeft het hier prima naar de zin, zegt ze, terwijl ze er nog een opsteekt. Ze is als dochter van een sluiswachter opgegroeid in Nederasselt, met groenten van het land en fruit uit de eigen tuin. Als oudste van

De bewoners stoven peertjes, leren appelflappen maken of koekjes bakken of helpen mee in de moestuin

een gezin met zeven kinderen moest ze altijd meehelpen in de keuken en ze beschouwt zichzelf dan ook als een goede kok. Uit dien hoofde kan ze melden dat 'het eten hier prima is'. Even later blijkt waarom overgewicht bij De Hagert een serieuzer bedrijfsrisico vormt dan ondervoeding. Aan tafel gaat het gesprek over 'rommelkruid', balkenbrij en de aardbeien uit eigen tuin die er straks zullen zijn, over asperges en over de manier waarop je de 'piepers het best kort kan maken'. De jachtschotel gaat schoon op, evenals het puddinkje toe. Be-teuterd zit bewoner Henk naar het glazen schaal-tje voor hem op tafel te kijken. Zijn blik verdonkert zelfs nog als Wilma van Hooren vraagt: 'Jij nog pudding Henk?' Met klem zegt hij: 'Ik wil alleen de pudding die nog niet op is!'

Frank Pol is journalist.